

16.01.2024

Група №26

Урок №35

Тема уроку: Мотиви пошуків душевної рівноваги, краси в поезії М. Рильського «Солодкий світ» (*оглядово*). Сонет «У теплі дні збирання винограду» – вишуканий зразок неокласичної інтимної лірики. **ТЛ:** філософічність, сонет.

Мета (формувані компетентності): предметні: вміння виразно й усвідомлено читати й аналізувати сонети М. Рильського, знаходити у творах образи й символи, пов'язані зі світом природи та людської діяльності, розкривати їхній зміст і роль у тексті, визначати основні ознаки індивідуального почерку поета, провідні мотиви і настрої; пояснювати смислову і настроєву значущість деталей, образів; **ключові:** висловлення власної думки з приводу поетичної майстерності М. Рильського, вміння працювати в групі, розвиток зв'язного мовлення; **загальнокультурні:** формування кругозору, світогляду школярів; розвиток відчуття естетики поетичного образу; виховання любові до природи.

Тип уроку: засвоєння нових знань і формування вмінь.

Обладнання: портрет М. Рильського, видання його творів, ілюстративні матеріали до творів.

Була у нього усмішка дитяти —

Блакиті української тепло.

Любов'ю серце зроджене було,

Як пісня — чесне, як бджола — завзяте.

Д. Павличко

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. ПЕРЕВІРКА ДОМАШНЬОГО ЗАВДАННЯ

Експрес-опитування

1. Хто очолив групу неокласиків? (*Микола Зеров*)

2. Хто входив до групи неокласиків? (*М. Зеров, М. Рильський, М. Драй-Хмара, О. Бургардт (Ю. Клен), П. Филипович*)
3. Хто назвав «неокласиків» «гроном п'ятірним нездоланих співців»? (*Михайло Драй-Хмара в сонеті «Лебеді»*)
4. На що орієнтувались неокласики? (*На класичні зразки античної поезії, були впевнені, що «строгі» форми приведуть українську поезію до світових вершин*)
5. На честь якої історичної особи був названий Максим Рильський? (*Максима Залізняка*)
6. У родині якого відомого композитора мешкав М. Рильський? (*Миколи Лисенка*)
7. Яке поетичне кредо було у М. Рильського? (*Любов до України і людства*)
8. Назвіть першу збірку М. Рильського. (*«На білих островах»*)
9. До якої форми написання віршів тяжіє М. Рильський? (*Сонет*)
10. Яку ідею сповідував М. Рильський? (*Мистецтво є сферою прекрасного, а не слугою політики, тому цінував творчу особистість*)
11. Яку назву мала книга ранньої новелістики Рильського? (*«Бабине літо»*)

ІІІ. ОГолошення теми і мети уроку

ІV. СПрийняття і засвоєння навчального матеріалу

*** 1. Слово вчителя**

Лірика Максима Рильського — поетичний універсум, який сягає античних і сучасних часів, Всесвіту і Романівки. Його твори пройняті щирим ліризмом, життєствердною мудрістю, любов'ю до людини.

Це зумовило оригінальну поетику Рильського: лаконізм і ліризм вислову, гнучкість образів, яскравість епітетів, досконалість поетичної форми, витонченість почуттів, широкий погляд на світ і людину. Неокласик прагнув по-своєму відповісти на питання поезії і сучасності, мистецтва і життя.

У своїх поезіях Рильський свідомо намагається уникнути політичних тем, заглиблюючись у красу природи України, життя звичайних людей. Особливістю його індивідуального стилю є виняткова мелодійність, музичність вірша, багатство тропів.

Тема взаємин людини і природи — одна з ключових у творчості Максима Рильського. Він представив свою художньо-філософську картину світу, пройняту любов'ю до життя, відчуттям єдності ліричного героя з навколишнім світом.

Красу людини та її почуттів змальовано в сонетах «Солодкий світ!..», «У теплі дні збирання винограду», з якими ми і ознайомимося на уроці.

* 2. Словникова робота

Сонет (*sonetto* — звучати) — ліричний вірш, що складається з чотирнадцяти рядків п'ятистопного або шестистопного ямба, власне, двох чотиривіршів (катрени) з перехресним римуванням та двох тривіршів (терцети) з усталеною схемою римування: абаб, абаб, ввд, еед.

Микола Зеров називав сонет формою «ліро-епічної мініатюри окремої схеми». Найвищого розвитку досягає сонет у творчості неокласиків Миколи Зерова, Максима Рильського й інших.

* 3. Вправа «Асоціація»

* З чим та з якими кольорами у вас асоціюється слово «щастя»?

* 4. Проблемне запитання

Чи насправді гарно та добре жити на світі? У чому вбачав щастя ліричний герой твору «Солодкий світ!..»? На ці запитання ви дасте відповідь після ознайомлення із сонетом «Солодкий світ!..».

* 5. Опрацювання сонету М. Рильського «Солодкий світ!..»

5.1. Виразне читання твору вчителем або прослуховування аудіозапису

* Які враження на вас справила ця поезія?

5.3. Робота у групах

1-ша група. Визначити тему, ідею, основну думку, жанр твору.

2-га група. Визначити художні особливості твору.

Тема: краса навколишнього світу, вміння сприймати її.

Ідея: радісне сприйняття життя, щастя у дрібницях, неповторність кожної хвилини буття.

Основна думка: треба пройти довгий та тернистий шлях задля розуміння та сприйняття «солодкого світу».

Жанр: сонет.

Художні особливості твору:

✳ *метафори:* «благословляє дух ширококрилий солодкий світ», «янголи нам свічі засвітили»;

✳ *епітети:* «солодкий світ», «простір блакитно-білий», «золотий небесний квіт», «дух ширококрилий», «узори надвесняних тонких віт», «пролісок несмілий», «спогад нерозумно-милий», «по довгих муках безсердечних літ»;

✳ *лексика старослов'янського походження:* «благословляє», «прозріли»;

✳ *порівняння:* «сонце-золотий небесний квіт», «погляд, ніби пролісок несмілий», «немов трава, що зеленить граніт», «неначе спогад нерозумно-милий»;

✳ *кільце-повторення однакових слів чи синтаксичних конструкцій:* поезія починається і закінчується словосполученням «солодкий світ»;

✳ *епіфора:* у кінці кожної строфи повторюються слова «солодкий світ»;

✳ *інверсія:* «дух ширококрилий», «пролісок несмілий», «спогад нерозумно-милий», «свічі засвітили»;

✳ *риторичні запитання:*

Чи янголи нам свічі засвітили

По довгих муках безсердечних літ,

Чи ми самі прозріли й зрозуміли

Солодкий світ?

Римування: перехресне.

Віршований розмір: п'ятистопний ямб.

5. 3. Бесіда за змістом твору

✳ Зачитати епіграф до сонету. З яких джерел він узятий? (З Біблії)

* За допомогою яких образів-символів автор змальовує людське щастя? (*«Простір блакитно-білий» — символізує ідеальний світ, стан душі людини, янгол — не лише вищу опіку, а й віру в людину, яка несе у своєму серці часточку добра*)

* Знайти у творі рядки, де зображено улюблені кольори українців.

* Яку роль у творі виконує образ дівчини? (*Вона нагадує ліричному герою милий сон, ідеальний світ, який зник. Солодкий світ перетворюється на гіркий, проте герой згодом знову відчуває щастя*)

* Прокоментуйте рядки:

Чи янголи нам свічі засвітили
По довгих муках безсердечних літ,
Чи ми самі прозріли й зрозуміли
Солодкий світ?

* Якими почуттями сповнені поетичні рядки вірша М. Рильського «Солодкий світ»? (*Вірш пройнятий вітаїстичною енергією, захопленням й естетичною насолодою від споглядання краси природи. Треба, мабуть, пройти довгий шлях мук нерозуміння, щоб цінувати те, що є, і відчутти, що «світ солодкий»*)

* 6. Слово вчителя

Любов невичерпна і вічна, як саме життя. Вона облагороджує людину, робить її добрішою, щедрішою, готовою на самопожертву. Закохана людина перебуває у стані особливого піднесення, коли їй все вдається, бо любов дає сили і натхнення. Кохання здатне творити дива. Воно, як казав Тарас Шевченко, є животворящим вогнем у душі людини.

Мабуть, немає у світі поета, який би не оспівав це прекрасне і світле почуття, не виразив у своїх віршах неповторну історію кохання.

Стихійне прагнення до радості, до щастя, до любові органічно притаманне Максиму Рильському — поетові великої закоханості в життя. Його поезія 20-х років розкриває перед нами непідробну щирість почуттів молодого поета, переживання якого світяться згадками і думами про неї — омріяну любов.

Сонет М. Рильського «У теплі дні збирання винограду», з яким ми ознайомимося на уроці, розкриває перед нами велику радість і повноту життя: першу зустріч із милою, зародження першого хмільного почуття. Вічність і кохання, близькість до нас людей, які жили так давно, але відчували так само, передає нам ця поезія.

Тонкий знавець античності, Максим Рильський не міг оминати у своїй творчості таку природну реалію, як виноград. Вважається, що в поетичний світ

раннього Рильського мотив «винограду» прийшов із культури античної та західноєвропейської. Саме цей слово-образ символізував піднесення над буденною реальністю.

* У яких поезіях М. Рильський використав образ винограду? («Троянди й виноград», «Слово про рідну матір», «Мова» (Як парость виноградної лози...))

* 7. Опрацювання сонету М. Рильського «У теплі дні збирання винограду»

7.1. Виразне читання твору вчителем або прослуховування аудіозапису

7.2. Словникова робота

Кіпріда (гр.) — у давньогрецькій міфології одне з імен богині Афродіти. Походить від назви острова Кіпр — її улюбленого місця перебування.

Афродіта (гр.) — одна з 12 верховних божеств Олімпу, богиня вроди й кохання.

7.3. Робота у групах

1-ша група. Визначити тему, ідею, жанр, вид лірики.

2-га група. Визначити художні особливості твору.

Тема: зустріч грецьких юнака та дівчини, селян — виноградарів, зародження першого почуття кохання.

Ідея: возвеличення найсильнішого людського почуття, гімн молодості.

Вид: інтимна лірика.

Жанр: сонет.

Художні особливості поезії:

* *епітети:* «ясного саду», «теплі дні», «гукнула свіжо й весело», «рожевий дим», «на мулах нешвидких»;

* *метафори:* «знявся пил», «найти принаду», «уші прищулив»;

* *порівняння:* «ясна, як сад», «радісна, як сміх», «знявся пил, немов рожевий дим», «він потягся, як дитина, радо»;

✳ *повторення*: «ясного», «ясна».

Форма: діалог між грецькими юнаком та дівчиною.

Римування: перехресне.

7.4. Бесіда за змістом твору

✳ Які враження на вас справив сонет?

✳ Яка пора року зображена у творі?

✳ Охарактеризуйте героїв поезії.

✳ Як ви розумієте рядки: «Світи щодня лампаду Кіпріді добрій»?

✳ Довести, що ця поезія — гімн молодості та коханню.

✳ Знайти засоби милозвучності. Яка їх роль? (*Автор використав алітерацію — повторення у першій строфі звука н. Це сприяє уповільненню ритму поезії, навіює медитативний настрій, із яким людина зазвичай насолоджується видом достиглих грон, збирає виноград або смакує коштовне вино*)

IV. ПІДСУМКИ УРОКУ

1. Роздуми над епіграфом

Перечитайте епіграф до уроку. Чи влучно він підібраний?

2. Продовжіть думку

✳ Ліричний герой ранньої лірики...

✳ Ранні поезії розкривають...

✳ Сонети М. Рильського викликають у мене..., примушують замислитися...

V. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. **Вивчити напам'ять** «У теплі дні збирання винограду».

2. Підготуватися до контрольної роботи (Біографія та творчість М. Рильського)

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту
tanita.yar2018@gmail.com

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.